

Ábyrgdarblaðsfori: Jan Müller
Fyrirskissfori: Kristján Dahl
Ljósmyndari: Kaimar Lindenskov

Blaðfori: Randi Jacobsen - Dagur
Joensen - Tórfinn Smith -
Hilmar Jón Hansen -
Jústinus Eidesgaard

Útgevar: P/T Sosialurinn
Uppseting: P/T Sosialurinn
Prent: P/T Pressan 1991

Bústaður: Argjavegi 28
Argjum
11820
Telefon: 11820

Postadr.: Postboga 78
110 Tórshavn
Telefax: 14720

Fráflytingin takast í størri álvara

UM páskini vóru fleiri áhugaverðar feroyskar sendingar í feroyska sjónvarpinum. Vit kundu m.a. í eini væl tilrættalagðari sending fylgja lívinum og lívsverkinum hjá Victor Danielsen, sála, sum hevði fylt 100 ár í hesum døgum, hevði hann lívað. Fyri mong mundi hetta kennast sum ein sera lívsjáltandi sending. Síðani var sending úr Norðurlandahúsinum og Café Natúr við fleiri av Føroya frægastu tónleikarum, og fyri mong tónleikaáhugað varð henda sendingin ikki minni lívsjáltandi. Hon vísti okkum feroyskar tónleikarar tá teir eru bestir. Songkvinnan Rúna setti sín serstaka dám á sendingina við síni vøkrum og sjáldsomu songrødd. Samrøðan við sonkvinnuna vísti eisini eitt ærligt og opið menniskjað, sum - hóast døpru tíðirnar - hevði mangt lívsjáltandi at bera fram og her ikki minst vónina um, at tað skal bera til onkursvegna. Vónandi fara vit at hoyra og siggja meira til hosi fólkinum í komandi tíðum. Vit kunnu ikki vera tey fyrriuttan.

SUM ein mótsetningur til hesar sendingar stóð sendirøðin um fráflytingina. Føroyingar, sum hava mist arbeiði í Føroyum, vita sær einki annað enn at taka avleiðingina av kreppuni og flyta av landinum. Mong teirra enda í Danmark, har tey fáa rættiliga nógvá hjálp. Men hóast hetta so kennist tað svárt hjá hesum mongu fólki at skula verða tvingað til at rýma heimafra við øllum. Hja flestu av fólkinum ænir tað enn vónin um einaferð at koma heimafur til sitt egna land.

SENDIRØÐIN um fráflytingina var óhugnalig. Tá hon so væl lýsti, hvussu feroysingar kenna tað at skula verða noyddir at flyta av landinum. Eingin ivi er um, at nógvir feroysingar, ið flyta til Danmarkar, støðast og finna sær eydnuna. Onkur kundi kanska ynskt, at sendingin vísti fleiri dømi um hetta. Men ætlanin við sendingini mundi helst vera at geva teimum feroysingum, sum eru eftir í Føroyum, eina kenslu av, hvat tað vil siga hjá næstringum, grannum, bygdafólki og egnum oyggjafólki at skula flyta frá hosi og heimi og frá móðurlandi sínum. Hvussu tað kenst at

skula flyta burtur frá feroyska umhvørvinum inn í eitt heilt nýtt umhvørvi í stórbýi í fremmandum landi.

HIGARTIL hevur hetta at flyta til Danmarkar av mongum verið mett sum ein uppliving. Tey flestu, sum eru farin niður at lesa, hava kent hetta sum eina spennandi avbjóðing og sum eina nátturliga menning. Nú er hetta bráðliga broytt. Tey, sum fara niður at lesa, vita als ikki, um brúk er fyri teimum um nøkur ár, tá lesturin er liðugur. Aftrat hesum kemur so tann nýggi parturin av feroysingum, sum kennir seg tvingaðan at flyta og til at skula liva av donskum arbeiðsloysisstuðuli og sosialhjálp.

SJÓNVARPIÐ eigur tøkki fyri hasar sendingarnar, og vónandi geva tær okkara politikarum nakað av hugsa um. Eftir okkara tykki eiga politikarar í Føroyum at geva slíkari sendirøð stóran ans og roynd at fylgja henni upp við at spyrja seg sjálvar: hvat kunnu vit gera fyri at venda hesi skeivu gongd? Tá hvussu nógv gott tú enn kanst finna við at flyta til Danmarkar og hvussu nógv gott tú enn kanst siga um danska samfelagið við teimum mongu sosialu ágóðunum tú har fær, so kann tað óngantið vera rætt, at so stórt tal av feroysingum skal verða tvingað til at flyta av landinum. Tað kann óngantið viga upp ímóti tí at búgva í tínum egna landi - og lata børn tíni vaksa upp í Føroyum.

TAÐ er sum vit ikki siggja skógina fyri berum trøum plagar at verða tikið til, tá ein trupulleiki er vorðin so mikið gerandisligur, at vit ikki duga at siggja hann. So er við fráflytingini. Hóast hon er við at gerast ein so altumfevandi trupulleiki hjá so mongum av okkara fólki - og samfelagshóttan - so tykjast flest onnur ikki at leggja stórvegis merki til hana.

SPURNINGURIN, sum vit eiga at seta okkum, er, um ikki fólkafraflytingin úr Føroyum er við at gerast ein álvarslig hóttan móti sjálvum tilverugrundarlagnum hjá hesi tjóð! Vit kunnu ikki vera okkara náttúrutilifeingi fyrriuttan verður so mangan tikið til. Men vit kunnu so sanniliga heldur ikki verða okkara menniskjatilifeingi fyrriuttan. Og bara tað at so mong fólk flyta av land-

inum við børnum og øllum ognum sínum vísir, hvussu skeiv gongdin er.

TAÐ eru tó tey, sum siga, at tað er ikki pláss fyri meiri enn so og so nógvum fólki á hesum klettum, og tí halda fráflytingina vera eina heilt nátturliga avleiðing av kreppuni. Hesi siga helst eisini, at tað er gott, at vit hava "móður" Danmark at fara til, tí har hava vit tað gott. Vit eiga ikki at undirmeta týðningin av, at mong okkara kunnu flyta til Danmarkar og har fáa neyðuga hjálp til lívsins upphald. Men veruleikin er tó tann, at góðtaka vit uttan víðari, at tað ikki longur er brúk fyri og enn minni pláss fyri einum stórum parti av okkara fólki, tá kunnu vit tað sama øll somul geva skarvin yvir. Og tað er nettup tað, sum vit ikki mugu. Serstakliga átti hetta at verið ein hin týðningarmesta uppgávan hjá okkara politikarum, hetta at gjørt sær og sínum veljarum fullkomiliga greitt, at tað kann ikki góðtakast, at fólk streymar av landinum. Og at alt vil verða gjørt fyri at steðga og venda hesi gongd. Tá loyvi vit hetta ótarnað at halda fram, tá fer hon at virka sum ein boomerang móti teimum, sum framvegis eru í landinum og ikki minst móti komandi ættarliðum, ið skulu byggja hetta land víðari.

IKKI fyrr enn tú hevur ásannað trupulleikan og hvussu stórir hann er ber til at gera sær tankar um, hvat kann gerast fyri at venda gongdini. Og tað er hetta vit velja okkara politikarar til, nevniliga at finna brúkligar loysnir, sum gagna øllum samfelagið og eisini framtíðar samfelagnum. Spurningurin er um ikki vit eru komin hartil, at bæði landsstýri og løgting eiga at gera sær greitt, hvussu álvarslig hóttan móti hesi tjóðini tann vaksandi og áhaldandi fólkaflytingin er fyri hetta land. Vit mugu halda uppat at frygigkja hvørjum øðrum, at støðan er ikki so ávarslig kortini og vísa til, at tað áður hava verið ringar tíðir her á landi og tá bar til hjá monnum at fara í onnur lond at arbeiða og so koma heimafur. Tað er júst her vit finna munin millum fyrr og nú. Nú er ikki nokk bara at senda arbeiðsføra fólki av landinum. Hesi hava í mongum førum einki arbeiði at fara til, og tá samfelagið ikki hevur ráð til at breyðføra tey, sum sita eftir, tá sigur tað seg sjálvt, at

einasti útvegur er at fara við allari familjuni. Og hetta fær katastrofalar fylgjur fyri hetta land.

TAÐ er valár. Hetta órógvur. Tað ger tað í hvussu er torførrari at fáa framt átrokandi loysnir. Tá mugu nógvur týðandi avgerðir bíða. Men spurningurin er, hvussu leingi vit hava ráð til at bíða. Landsstýrið eigur at taka fólkaflytingina sum eina stóra hóttan og tí viðgera hana við størsta álvara saman við spurninginum um Arbeiðsloysisskipanina, uttanlandaskulda og øðrum málum. Kann sendirøðin í sjónvarpinum vera við til at loysa upp fyri nøkrum av hesum málum, so prógvar hon, hvussu týðandi samfelagsfunksjón fjølmiðlarnir hava í hesum tíðum. Nú hevur tað verið klist so nógv niður á fjølmiðlarnar allar fyri bara at bera fram daprar søgur, at onkur vit meina, at sendirøðin um fráflytingina er enn ein roynd frá fjølmiðlanna síðu at mála svart oman á svart. Hesum kunnu vit ikki taka undir við. Uppgávan hjá fjølmiðlunum eigur eftir okkara tykki nettup at vera at lýsa støðuna hjá tí vanliga fólkinum og her er fráflytingin og avleiðingarnar av henni ein heilt nátturligur partur. Nú má tað so vera uppgávan hjá politikarunum at velja og vraka millum hesar mongu upplýsingar eftir besta førimuni og út frá hesum gera sínar egnu metingar, sum so aftur skulu vera grundarlagið undir teimum avgerðum, sum takast skulu í næstu framtíð fyri nettup at steðga fráflytingini.

UPPGÁVAN hjá fjølmiðlunum er so sanniliga eisini at vísa, hvat annars bylgist í fólki og í gerandisdegnum her heima - og ikki bara at seta kikaran á tað negativa. At vísa, at tað framvegis eru mong, sum enn ikki hava givið skarvin yvir og mist hava alla vón. Nettup tað var sendingin úr Norðurlandahúsinum við Rúnu og øðrum frálíkum tónleikarum at gott dømi um. So her rakti sjónvarpið í plett, tá teir um páskini vísti fleiri síður av feroyska samfelagnum í dag: týðningin tað andliga hevur fyri feroysing, tann lívsjáltandi tónleikin og so ta óhugnaligu fráflytingina. Rós til sjónvarpið og tey fólk, sum vóru við í umrøddu sendingum.

SOSIALURIN

Lesarabrøv

Kommunuskuldin og Býráðið

Eykabýráðsfundurin mánaðagin 28. mars gjørdist drúgvur, so drúgvur, at tá fundarbókin varð undirskrivað, var farið gott og væl um midnátt. Hesin eykafundur var framhald av býráðsfundinum hóskvøldið 28. mars, tá málið um kommunuskuldina stóð á skránni bæði til fundin fyri afturlatnum hórðum, sum var felagsfundur við Argja komm-

unu, eins og fyri opna fundin seinni sama kvøld.

Fundurin fyri afturlatnum hórðum vardi í 2 tímar, og semja var um, at teir býráðslimir, sum vildu hava betri tíð at umhugsamálið, skuldu hava tann møguleikan, og tí var stóðutakanin útsett til mánaðskvøldið, tá bæði Argja og Tórshavnar kommunur skuldu taka endaliga støðu. Sostatt var

málið tikið av skránni til opna fundin hóskvøldið.

Samtyktirnar

Mánaðagin 28. mars var so fundur fyrst fyri afturlatnum hórðum saman við Argja kommunu. Seinni hevði Argja bygðaráð fund, har einmælt varð samtykt at taka undir við tilmælum frá feroyska kommunubólkunum. treytað

av at báðar kommunurnar finga munandi ávirkan á stýrið fyri kommunala láni og veðhaldsgrunnin.

Fundurin hjá Tórshavnar býráð gekk ikki so skjótt, sum longu nevnt, og hin eina samgongulimurin vildi ikki taka undir við tilmælunum, men valdi at atkvæða saman við Fólkalokkinum. Tibetur vóru tveir ábyrgdarpolitikarar í

minnilutanum, ávikavist umboðið fyri Uttanflokkan og umboðið fyri Sjálfstýrisflokkinn, sum skiltu álvaran og atkvæddu fyri málinum saman við okkum øðrum, við somu treytum sum Argja bygðaráð hevði sett.

Tilmælið

Nógv hevur verið skrivað og tosað um kommunala skuldina, sum er vorðin eitt stórt og tungt landsbúskaparligt mál, so óneyðugt skuldi verið at tikið alt uppafur; men sláast skal fast einaferð enn, at talan er um eitt tilmæli frá umboðum fyri teir feroyska kommununum, sum hava valt at samstarva um eina loysn á mál-

inum viðvíkjandi skuldini og harvið fáa ávirkan, meðan alternativt er at landsmyndugleikarnir í staðin yvirtaka málið og kommunurnar onga ávirkan hava.

Tilmælið, sum bý- og bygðaráðini skuldu taka støðu til áðrenn páskir, skuldi í hesum sambandi geva bankunum rimiliga trygd fyri ikki at fara út at samráðast til onga nýttu. Tá teir eru línir og vøntandi koma heima við einum góðum tilboði, skulu bý- og bygðaráðini taka endaliga støðu. Tá skal eisini stóða takast til reglugerð fyri kommunala láni- og veðhaldsgrunnin, eins og fyri kreppulánsgrunnin - og lúkast.

Framhald á síðu 16